

Οικονομικά - Εταιρικά Νέα

Αγορές: Πόσο κοντά βρίσκονται σε ένα κραχ; – Τα 3 σημάδια μιας «φούσκας»

Δεν είναι λίγοι οι αναλυτές που αρέσκονται να εμφανίζονται ως Κασσάνδρες, που προειδοποιούν για την επερχόμενη καταστροφή στις αγορές, αλλά κανείς δεν τους πιστεύει. Επιχαιρούν όμως όταν αυτή έρχεται.

Πριν από δύο χρόνια, σχεδόν όλοι συμφωνούσαν ότι μια από τις μεγάλες «φούσκες» έσκαγε. Μια εποχή χαμηλών επιτοκίων πλησίαζε στο τέλος της, κλονίζοντας τα θεμέλια σχεδόν κάθε κατηγορία περιουσιακών στοιχείων. Οι τιμές των μετοχών έπεφταν, τα κρατικά ομόλογα σφυροκοπήθηκαν, οι αγορές κρυπτογράφησης ήταν σε ελεύθερη πτώση. Και οι «προφήτες» της καταστροφής της Wall Street ένιωθαν ικανοποιημένοι.

Όλα είχαν αλλάξει. Η σκέψη της προηγούμενης δεκαετίας – ότι ο πληθωρισμός ήταν νεκρός και ότι τα φτηνά χρήματα ήρθαν για να μείνουν – φαινόταν τόσο άτοπη όσο η ομαδική σκέψη οποιασδήποτε προηγούμενης οικονομικής μανίας. Έτσι το εκκρεμές ήταν έτοιμο να ταλαντευτεί: από την πληθωρικότητα στον σκεπτικισμό, από την ανάληψη κινδύνων στη συσσώρευση μετρητών και από την απληστία στον φόβο. Θα χρειαζόταν πολλός χρόνος για να αλλάξει πάλι.

Αλλά όπως παρατηρεί νέα ανάλυση του Economist, ο πάτος των αμερικανικών μετοχών ήρθε τον Οκτώβριο του 2022. Και λιγότερο από 18 μήνες αργότερα, οι χρηματιστηριακές αγορές σε όλο τον κόσμο επιστρέφουν στα υψηλά όλων των εποχών, με πρωταγωνίστρια την Nvidia, μιας κατασκευάστριας υλικού απαραίτητου για την τεχνητή νοημοσύνη (AI), της οποίας η αξία έχει αυξηθεί κατά περισσότερο από 1 τρισεκατομμύριο δολάρια σε διάστημα λίγων μηνών.

Αυτή μάλιστα η εικόνα έρχεται μετά από μια πρωτοφανή εκστρατεία των κεντρικών τραπεζών να επαναφέρουν τα επιτόκια σε πιο φυσιολογικά επίπεδα. Για άλλη μια φορά, κάθε συζήτηση για τις αγορές στρέφεται αλάνθαστα στο ίδιο ερώτημα. Είναι αυτό μια «φούσκα»;

Θυμίζουν όλα τη «φούσκα» των dotcom;

Για πολλούς, ο παραλληλισμός που έρχεται στο μυαλό δεν είναι η πιο πρόσφατη ανοδική αγορά, αλλά αυτή στα τέλη της δεκαετίας του 1990, όταν υπήρξε η «φούσκα» των dotcom. Τότε, όπως και τώρα, η νέα τεχνολογία υποσχέθηκε να στείλει την παραγωγικότητα και τα κέρδη στα ύψη, με την τότε καινοτομία να είναι το Διαδίκτυο και όχι η τεχνητή νοημοσύνη. Οι ταύροι της δεκαετίας του 1990 είχαν δίκιο ότι η πρόοδος στις τηλεπικοινωνίες θα μεταμόρφωνε τον κόσμο και θα γεννούσε μια νέα γενιά εταιρικών κολοσσών.

Ωστόσο, πολλοί κατέληξαν να χάσουν τα πάντα – ακόμη και στοιχηματίζοντας σε εταιρείες που ήταν εκπληκτικά επιτυχημένες. Σύμφωνα με τον Economist, το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Cisco, η οποία, όπως και η Nvidia, έκανε το λογισμικό καθοριστικό για τη νέα εποχή της τεχνολογίας. Αν και το πιο πρόσφατο οικονομικό έτος τα καθαρά κέρδη της ήταν 12,8 δισ. δολάρια, από 4,4 δισ. δολάρια το 2000, όσοι αγόρασαν μετοχές στο αποκορύφωμά τους τον Μάρτιο του 2000 και εξακολούθησαν να κατέχουν σήμερα, υπέστησαν ζημιές σε πραγματικούς όρους σχεδόν 66%. Η Cisco εξηγεί λοιπόν το καθοριστικό χαρακτηριστικό μιας «φούσκας».

Μια «φούσκα» έχουμε όταν οι επενδυτές αγοράζουν περιουσιακά στοιχεία σε τιμές που δεν είναι εντελώς βασισμένες σε θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη όπως η προσφορά και η ζήτηση ή οι μελλοντικές ταμειακές ροές. Το ερώτημα για το πόσο «αξίζει» το περιουσιακό στοιχείο είναι το μόνο που έχει σημασία και αν μπορεί αργότερα να πουληθεί για περισσότερα.

Αυτό με τη σειρά του εξαρτάται από το πόσους ανθρώπους μπορεί να τραβήξει η κερδοσκοπική φρενίτιδα και πόσο καιρό μπορεί να διαρκέσει – με άλλα λόγια, από το πόσο παράλογο γίνεται το πλήθος. Μόλις εξαντληθούν οι αγοραστές, η τρέλα εξαφανίζεται και δεν υπάρχει τίποτα που να κρατά τις τιμές ψηλά. Η πρόβλεψη του μεγέθους της επακόλουθης πτώσης είναι τόσο ανόητο παιχνίδι όσο και η προσπάθεια χρονομέτρησης της κορυφής, υποστηρίζει ο Economist.

Απέχουμε από τα επίπεδα «φούσκας»

Συνέχεια....

Τα καλά νέα είναι ότι αυτού του είδους η μανία είναι κάπως μακριά. Οι αναλυτές της Goldman Sachs, εκτίμησαν τις αποτιμήσεις των δέκα μεγαλύτερων μετοχών στον αμερικανικό δείκτη S&P 500, γύρω από τους οποίους έχει περιστραφεί μεγάλο μέρος της διαφημιστικής εκστρατείας της τεχνητής νοημοσύνης.

Με τιμές 25 φορές κατά μέσο όρο τα αναμενόμενα κέρδη τους για το επόμενο έτος, βρίσκονται στην ακριβή πλευρά. Αλλά είναι φθηνότερες από πέρυσι. Στην κορύφωση της «φούσκας» των dotcom οι τιμές ήταν 43 φορές περισσότερες από τα κέρδη.

Υπάρχουν και άλλα ενδεικτικά σημάδια ότι, παρά την εκτίναξη των τιμών των μετοχών, η ευφορία απουσιάζει. Η τελευταία μηνιαία έρευνα της Bank of America για τους διαχειριστές κεφαλαίων τους βρίσκει πιο ανοδικούς από ό,τι ήταν εδώ και περίπου δύο χρόνια, αλλά όχι ιδιαίτερα με μακροπρόθεσμα πρότυπα. Οι μέσες διαθέσιμες μετρητών τους είναι χαμηλές, αλλά όχι εξαιρετικά, πράγμα που σημαίνει ότι δεν έχουν σωρεύσει στην αγορά (και επίσης δεν συσσωρεύουν μετρητά εν αναμονή μιας βουτιάς, όπως ήταν στα τέλη της δεκαετίας του 1990).

Μεταξύ των retail επενδυτών, του πλήθους που συνήθως συντηρεί το τελικό και πιο επικίνδυνο στάδιο μιας «φούσκας», δεν έχει επαναληφθεί η παραχή στα κεφάλαια τεχνολογίας και στις μετοχές meme που παρατηρήθηκε το 2021.

Τα σημάδια της «φούσκας»

Πώς θα ήταν, λοιπόν, αν οι αγορές ήταν πράγματι σε τροχιά «φούσκας»;

Ένα ισχυρό μήνυμα θα ήταν τα κέρδη που μέχρι στιγμής έχουν συγκεντρωθεί γύρω από μερικές μετοχές με μεγάλη κεφαλαιοποίηση να εξαπλωθούν στην αγορά ευρύτερα. Το νικηφόρο σερί των τελευταίων μηνών κυριαρχείται όχι από τους «magnificent seven» τεχνολογικούς γίγαντες της Αμερικής, αλλά από μόλις τέσσερις από αυτούς. Η Amazon, η Meta, η Microsoft και η Nvidia έχουν αφήσει πολύ πίσω τις άλλες 496 μετοχές του S&P 500.

Αυτές οι άλλες, με τη σειρά τους, έχουν ανακάμψει από το shellacking του 2022 πολύ καλύτερα από τις μικρότερες εταιρείες που εκπροσωπούνται στον δείκτη Russell 2000. Εάν οι επενδυτές όντως αρχίσουν να δίνουν προσοχή στις τάσεις, τότε θα αρχίσουν να στοιχηματίζουν σε πιο ριψοκίνδυνα εταιρικά minnows καθώς και σε γίγαντες – ειδικά σε αυτούς που καταφέρνουν να βάλουν τα γράμματα «AI» (τεχνητή νοημοσύνη) στις ετήσιες εκθέσεις τους.

Ένα ακόμη σημάδι θα είναι όταν ο «αγωγός» των αρχικών δημόσιων προσφορών (IPOs) θα γεμίσει πραγματικά. Τόσο το 1999 όσο και το 2021 ξεκίνησαν με τις αυξανόμενες τιμές των μετοχών και τους ενθουσιώδεις επενδυτές να ανταγωνίζονται για τις εταιρείες που αναζητούν κεφάλαιο. Ένα αινιγματικό χαρακτηριστικό της τρέχουσας ανοδικής αγοράς είναι ότι έλαβε χώρα εν μέσω χαμηλής δραστηριότητας δημόσιων εγγραφών.

Η EY, μια συμβουλευτική εταιρεία, εκτιμά ότι οι εταιρείες που εισήχθησαν στο χρηματιστήριο στην Αμερική συγκέντρωσαν μόλις 23 δισ. δολάρια το 2023, σε σύγκριση με 156 δισ. δολάρια το 2021. Σε μια αγορά ευφορίας, είναι αδύνατο να διατηρηθεί τέτοιου είδους διαφορά.

Παρόμοιοι κίνδυνοι καταδιώκουν επαγγελματίες διαχειριστές χρημάτων, των οποίων η δουλειά είναι να αποκομίσουν οφέλη από την αγορά είτε πιστεύουν ότι κινείται ορθολογικά είτε όχι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν κατά τη φρενίτιδα των dotcom, η οποία όταν έφτασε στο αποκορύφωμά της, ο Julian Robertson, ένας από τους πιο σεβαστούς διαχειριστές κεφαλαίων αντιστάθμισης κινδύνου του 20ου αιώνα, αρνήθηκε σθεναρά να αγοράσει μετοχές τεχνολογίας. Οι επενδυτές – πελάτες του τελικά εξεγέρθηκαν και απέσυραν τα χρήματά τους, αναγκάζοντας το ταμείο του να κλείσει πριν το κραχ ξεκινήσει.

Πηγή: Economist, O.T.

Εθνική Τράπεζα: Οργανικά κέρδη 1,2δισ ευρώ το 2023 και 30% διανομή μερίσματος

Οργανικά κέρδη μετά φόρων του Ομίλου της *Εθνικής Τράπεζας* ανήλθαν σε €1,2 δισ. το 2023, ενισχυμένα κατά 2,5 φορές ετησίως. Την ίδια στιγμή ο δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων διαμορφώθηκε στο 18,3%, χωρίς αναπροσαρμογή για το υπερβάλλον κεφάλαιο CET1 άνω των εποπτικών ορίων.

Η δυναμική των καθαρών εσόδων από τόκους διατηρήθηκε στο Δ' τρίμηνο 2023 (+6% σε τριμηνιαία βάση) και αποτυπώνει την ανατιμολόγηση των δανείων λόγω των αυξήσεων του βασικού επιτοκίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), απορροφώντας το υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης. Κατά συνέπεια, το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο παρέμεινε σε ανοδική τροχιά, σημειώνοντας αύξηση κατά +15μ.β. σε τριμηνιαία βάση και προσεγγίζοντας τις 337μ.β. το Δ' τρίμηνο 2023.

Τα καθαρά έσοδα από προμήθειες ενισχύθηκαν σημαντικά, κατά +10% σε ετήσια βάση για το 2023, αντανakλώντας τους ισχυρούς ρυθμούς ανάπτυξης σε όλες τις επιμέρους κατηγορίες προμηθειών, με αχμή του δόρατος τις επιχειρηματικές πιστοδοτήσεις, τη χρηματοδότηση εμπορικών συναλλαγών (trade finance), και τις αυξημένες σταυροειδείς πωλήσεις επενδυτικών και ασφαλιστικών προϊόντων.

Η συγκράτηση των λειτουργικών δαπανών συνεχίστηκε, με την αύξηση στις δαπάνες προσωπικού και τα γενικά και διοικητικά έξοδα να κυμαίνεται σε χαμηλότερα του πληθωρισμού επίπεδα (+2% ετησίως περίπου), αντανakλώντας τις συμφωνηθείσες κλαδικές μισθολογικές αυξήσεις και το σύστημα κυμαινόμενων αποδοχών.

Οι υψηλότερες αποσβέσεις αντικατοπτρίζουν το στρατηγικό σχέδιο επενδύσεων της Τράπεζας στον τομέα της πληροφορικής, με βασικότερο άξονα την αντικατάσταση του συστήματος Βασικών Τραπεζικών Εργασιών (Core Banking System). Το 2023, ο δείκτης κόστους προς οργανικά έσοδα διαμορφώθηκε σε 31,6%. Το κόστος πιστωτικού κινδύνου διαμορφώθηκε σε 64μ.β.2, έναντι στόχου περί των 80μ.β., αντανakλώντας τη διατήρηση της δημιουργίας νέων ΜΕΑ σε χαμηλά επίπεδα.

Η ισχυρή ανάκαμψη των εκταμιεύσεων σε €2,6 δισ. το Δ' τρίμηνο 2023, οδηγεί τα εξυπηρετούμενα δάνεια +€1,3 δισ. υψηλότερα σε ετήσια βάση, σύμφωνα με το στόχο που είχαμε θέσει ο Οι ισχυρές εκταμιεύσεις το Δ' τρίμηνο 2023 οδήγησαν τις συνολικές εκταμιεύσεις σε επίπεδο έτος στα €7,0 δισ. έναντι €6,7 δισ. το 2022. Η αύξηση των εξυπηρετούμενων δανείων κατά +€1,3 δισ. ετησίως στα €30,5 δισ. σε επίπεδο Ομίλου, αποδίδεται κυρίως στις μεσαίες επιχειρήσεις, τη χρηματοδότηση έργων (project finance) και τη ναυτιλία. Το 2023, οι εκταμιεύσεις Λιανικής Τραπεζικής ενισχύθηκαν στα €1,2 δισ.

Η αύξηση του χαρτοφυλακίου χρεογράφων σταθερού επιτοκίου παρέχει προστασία έναντι της μελλοντικής ομαλοποίησης του επιτοκίου της ΕΚΤ.

Οι εγγυήριες καταθέσεις παρέμειναν σε ανοδική τροχιά, καταγράφοντας αύξηση κατά €1,7 δισ. σε ετήσια βάση, η οποία αποδίδεται σε πελάτες Λιανικής, καθώς οι αυξημένες αναλήψεις καταθέσεων από πελάτες Εταιρικής Τραπεζικής για την αποπληρωμή δανείων επηρέασαν το 2023 ο Αφαιρούμενου του υπολοίπου του Προγράμματος Συναλλαγών Μακροχρόνιας Αναχρηματοδότησης (TLTRO III) ύψους €1,85 δισ. και λαμβάνοντας υπόψη τη θέση της ΕΤΕ στη διατραπεζική αγορά ως καθαρός δανειστής, τα καθαρά ταμειακά διαθέσιμα της Τράπεζας ενισχύθηκαν περαιτέρω σε €8,0 δισ. το Δ' τρίμηνο 2023, σταθερά στα υψηλότερα επίπεδα της αγοράς.

Ο δείκτης ΜΕΑ διαμορφώθηκε σε 3,7% σε επίπεδο Ομίλου, με τον δείκτη κάλυψης ΜΕΑ από σπορευμένες προβλέψεις να ανέρχεται 87,5%, στα υψηλότερα επίπεδα του κλάδου Τα ΜΕΑ διαμορφώθηκαν σε €1,3 δισ. το Δ' τρίμηνο 2023, ή €0,2 δισ. μετά από προβλέψεις ο Οι καθαρές ροές ΜΕΑ ανήλθαν σε μόλις -€50 εκατ. το Δ' τρίμηνο 2023, με τη συνολική μείωση ΜΕΑ να διαμορφώνεται στα -€0,5 δισ. για το 2023.

Ο δείκτης CET1 ανήλθε σε 17,8%, με το Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας να διαμορφώνεται σε 20,2% Ο δείκτης CET1 αυξήθηκε κατά +220μ.β. σε ετήσια βάση σε 17,8% το 2023, συμπεριλαμβανομένης της πρόβλεψης 90μ.β., ήτοι 30% επί των κερδών διανομή μερίσματος, ως αποτέλεσμα της ισχυρής οργανικής κερδοφορίας.

Ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας διαμορφώθηκε σε 20,2%, ενισχυμένος κατά +350μ.β. σε ετήσια βάση ο Συμπεριλαμβανομένης της έκδοσης ομολόγων υψηλής εξασφάλισης ύψους €600 εκατ. τον Ιανουάριο 2024, ο δείκτης MREL του Ομίλου διαμορφώθηκε σε 25,4%, υπερβαίνοντας ήδη την ελάχιστη απαίτηση MREL του Ιανουαρίου 2025 ύψους 25,3% Το επιτυχημένο Πρόγραμμα Μετασχηματισμού μας συνεχίζει να συστέλλει συγκριτικό πλεονέκτημα για την ΕΤΕ, λειτουργώντας ως η κινητήρια δύναμη για ταχείες και βιώσιμες αλλαγές.

Οι φιλόδοξοι στόχοι για την επίτευξη μηδενικού καθαρού ισοζυγίου χρηματοδοτούμενων εκπομπών άνθρακα (Net-Zero) υποστηρίζονται από την επιχειρηματική στρατηγική της τράπεζας για το κλίμα και το περιβάλλον.

Οι δηλώσεις του CEO της τράπεζας κ. Παύλου Μυλωνά

«Το 2023, η οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα παρέμεινε σε υγιή ανοδική πορεία, παρά το δυσμενές εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον και τις περιοριστικές νομισματικές συνθήκες.

Η υψηλή αξιοπιστία σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής, η ενισχυμένη ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας –με την προσέλκυση σημαντικών εγχώριων και ξένων επενδύσεων– και η ώριμη πλέον φάση του επιχειρηματικού κύκλου στη χώρα μας, υποστηρίζουν την αναπτυξιακή υπεραπόδοση της Ελλάδας. Επιπλέον, τα οφέλη από την επιστροφή στην επενδυτική βαθμίδα διαχέονται στις ευρύτερες χρηματοοικονομικές συνθήκες και οδηγούν σε υψηλότερες αποτιμήσεις.

Οι σημαντικές τομές που έχουν γίνει στη χώρα μας έθεσαν τις βάσεις για την επιτυχία της διάθεσης του 22% του μετοχικού μας κεφαλαίου από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας τον Νοέμβριο, η οποία συνιστά και έμπρακτη αναγνώριση της αξιοπιστίας μας από τους μετόχους μας μετά από τη συνεπή και ακριβή εκτέλεση σειράς φιλόδοξων επιχειρηματικών σχεδίων τα τελευταία πέντε χρόνια, μέσω του Προγράμματος Μετασχηματισμού μας. Πράγματι, καταγράψαμε εντυπωσιακά αποτελέσματα και για το 2023, αξιοποιώντας την αναπτυξιακή δυναμική της Ελλάδας, τα ισχυρά πλεονεκτήματα του ισολογισμού μας και τον επιτυχημένο ψηφιακό και λειτουργικό μετασχηματισμό μας.

Ειδικότερα, τα οργανικά κέρδη μετά από φόρους ανήλθαν σε €1,2 δισ. για το 2023, με αποτέλεσμα ο δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων να διαμορφωθεί πάνω από το 18%, υπερβαίνοντας κατά πολύ τον ετήσιο στόχο που είχαμε θέσει για το 2023. Η επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων ήταν εμφανής σε όλους τους τομείς κερδοφορίας της Τράπεζας.

Όσον αφορά την πιστωτική επέκταση, οι εκταμιεύσεις ξεπέρασαν τα €7,5 δισ. σε επίπεδο Ομίλου, με αποτέλεσμα την υγιή αύξηση των υπολοίπων των εξυπηρετούμενων δανείων μας κατά €1,3 δισ. ετησίως, παρά τις υψηλές αποπληρωμές κατά τη διάρκεια του έτους. Η ισχυρή κερδοφορία ενδυνάμωσε περαιτέρω τα κεφαλαιακά μας αποθέματα, παρέχοντας στην Τράπεζα σημαντική στρατηγική ευελιξία για το μέλλον. Ο δείκτης CET1 αυξήθηκε κατά +220μ.β. ετησίως μετά την πρόβλεψη για διανομή μερίσματος, και ανήλθε σε 17,8%, στα υψηλότερα επίπεδα του κλάδου, με τον Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας να διαμορφώνεται στο 20,2%, ενισχυμένος κατά +350μ.β. σε ετήσια βάση.

Οι αναπτυξιακοί παράγοντες και οι μεταρρυθμίσεις ενισχύουν τις προοπτικές ανάπτυξης για το 2024 και έπειτα, ενώ η Τράπεζα παραμένει προσηλωμένη στη στήριξη των ισχυρών ρυθμών ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Η στρατηγική μας αξιοποιεί i) τις επενδύσεις μας στην τεχνολογία, ώστε να ξεχωρίζουμε για τον ευέλικτο και αποτελεσματικό τρόπο λειτουργίας μας και για την υψηλή ποιότητα στην εμπειρία που προσφέρουμε στους πελάτες μας, και ii) τους ανθρώπους μας, οι οποίοι συνεχίζουν να κερδίζουν την εμπιστοσύνη των πελατών μας παρέχοντας βέλτιστες υπηρεσίες, με αποτέλεσμα η Εθνική Τράπεζα να αναγνωρίζεται ως η Τράπεζα Πρώτης Επιλογής.»

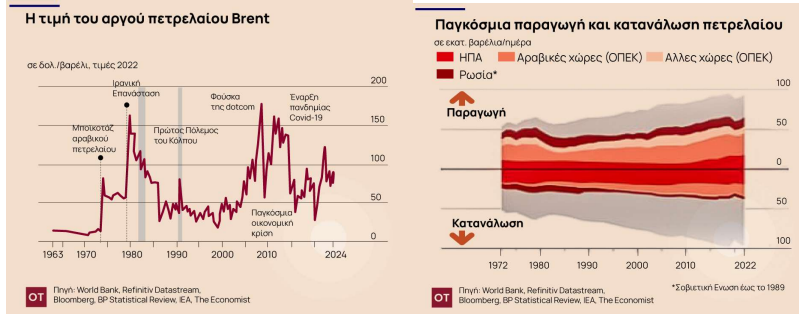
Πώς θα είναι η αγορά σε 50 χρόνια από σήμερα

Εάν πετάξετε δυτικά κατά μήκος των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από το Φουτζαϊράχ, ένα λιμάνι γεμάτο δεξαμενόπλοια στον Κόλπο του Ομάν, προς τον Περσικό Κόλπο, θα έχετε μια αίσθηση της ευπάθειας των ανυδρών εδαφών στην κλιματική αλλαγή. Τα αγροκτήματα γύρω από τη Ντάιτ προσφέρουν μια μικρή αίσθηση πράσινου, αλλά τα ντόπια τρόφιμα είναι λιγοστά, τα ντόπια βασικά προϊόντα σχεδόν ανύπαρκτα. Το πόσιμο νερό προέρχεται κυρίως από μονάδες αφαλάτωσης. Η ζεστή γίνεται απάνθρωπη. Η εξωτερική εργασία απαγορεύεται τις πιο ζεστές ώρες τον απογευματινό του καλοκαιριού.

Τα Εμιράτα γνωρίζουν τη δύσκολη θέση τους. Οι αστραφτερές πόλεις του Άμπου Ντάμι, του Ντουμάλ και της Σάρτζα έχουν πλήρη επίγνωση των απειλών της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, όπως επισμαίνει ο Economist σε ανάλυσή του.

Καθώς φτάνετε στον Περσικό Κόλπο, μπορείτε να δείτε μια προστατευτική για την ακτή λωρίδα δέσμευσης άνθρακα που αποτελείται από εκατομμύρια μαγγρόβια, με τους σπόρους τους να φυτεύονται με drone. Την ίδια στιγμή, αυτές οι αστραφτερές πόλεις είναι χτισμένες πάνω στο πετρέλαιο. Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα παράγουν περίπου 3 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου την ημέρα (bpd) και ο κρατικός παραγωγός, η Abu Dhabi National Oil Company (adnoc), ελπίζει να αυξήσει την παραγωγική του ικανότητα στα 5 εκατομμύρια bpd έως το 2030. Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα αποτελούν σημαντική δύναμη στον ΟΠΕΚ, το καρτέλ των πετρελαιοπαραγωγών κρατών. Είναι επίσης ένας κόμβος για τους traders πετρελαίου. Το 2021, το Intercontinental Exchange, ένα χρηματιστήριο εμπορευμάτων με μεγάλες δραστηριότητες στην Ευρώπη, την Αμερική και την Ασία, άρχισε να διαπραγματεύεται ένα νέο συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης πετρελαίου για περιφερειακό αργό που παραδίδεται στο Φουτζαϊράχ (Fujairah).

Τα Εμιράτα είναι επομένως ο κόσμος στον μικρόκοσμο. Οι καταστροφικοί κίνδυνοι της κλιματικής αλλαγής είναι εμφανείς. Η βιομηχανία πετρελαίου δεν ήταν ποτέ μεγαλύτερη. Όταν η ζήτηση μειώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19, κάποιος ήλπιζαν ότι δεν θα επέστρεφε ποτέ στα προηγούμενα ύψη. Κι όμως πλέον η ζήτηση είναι μεγαλύτερη. Το 2023 ο κόσμος παρήγαγε 101,8 εκατομμύρια bpd, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας (IEA). Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από το πετρέλαιο εκείνη τη χρονιά εκτιμάται ότι έφτασαν τους 12,1 δισεκατομμύρια τόνους ετησίως, σύμφωνα με το Global Carbon Project, μια ακαδημαϊκή κοινοπραξία, που αντιπροσωπεύει το 32% όλων των βιομηχανικών εκπομπών. Οποιαδήποτε προσπάθεια να διατηρηθεί η αύξηση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας από τον 19ο αιώνα «πολύ κάτω από τους 2 °C», όπως απαιτείται από τη συμφωνία του Παρισιού του 2015, πρέπει να δει αυτές τις εκπομπές να μειώνονται τόσο απότομα όσο και σύντομα.

Κανείς δεν αναγκάζεται να αγοράσει πετρέλαιο (αν και σε πολλά μέρη οι άνθρωποι λαμβάνουν επιδοτήσεις για να τους βοηθήσουν να το κάνουν). Και κάθε οικονομία το χρειάζεται. Ωστόσο, πολλοί από αυτούς που πιέζουν για περικοπές εκπομπών έχουν βαθιά δυσπιστία για τη βιομηχανία που απελευθερώνει τέτοιες εκπομπές στην γήινη ατμόσφαιρα.

Το ότι η βιομηχανία πετρελαίου ενδιαφέρεται για την αυτοσυντήρησή της δεν προκαλεί έκπληξη. Πρωταγωνιστεί όμως και σε μια σειρά από προσπάθειες να υπονομεύσει την επιστήμη του κλίματος, έτσι ώστε να ενθαρρύνει την άρνηση της κλιματικής αλλαγής, ακόμη και όταν οι ίδιοι οι επιστήμονες της γνώριζαν πολύ καλά τι συνέβαινε, υπογραμμίζει στην ανάλυσή του ο Economist.

Διαχειρίζεται τεράστιες ισχύος λόμπι, τα οποία συχνά (εξοργιστικά, για τους αντιπάλους) κυριαρχούν όταν η κλιματική δράση απειλεί τα μελλοντικά κέρδη της βιομηχανίας ορυκτών καυσίμων.

Οι πετρελαϊκές εταιρείες που προσπαθούν να φαίνονται δήθεν καλές στον αγώνα για την προστασία του κλίματος – χαρακτηριστική η περίπτωση της BP, της βρετανικής εταιρείας πετρελαιοειδών, να μετονομαστεί σε Beyond Petroleum τη δεκαετία του 2000 – συνήθως βλέπουν τις σχετικές επιχειρηματικές στρατηγικές τους να αποτυγχάνουν να επιτύχουν τους στόχους τους όσον αφορά την κλιματική αλλαγή.

Στόχος να μειώσουν τις φιλοδοξίες των διασκέψεων COP

Οι χώρες παραγωγής πετρελαίου έχουν εργαστεί για να ψαλιδίσουν τις φιλοδοξίες των ετήσιων διασκέψεων, γνωστών ως COP, που διοργανώνονται από τη Σύμβαση Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (unfccc) από τότε που ξεκίνησαν οι COP το 1995. Εχουν σημαντική «συνεισφορά» στο ότι οι COP δεν αναγνώρισαν ποτέ συγκεκριμένα την ανάγκη μείωσης της χρήσης ορυκτών καυσίμων. Όταν, τον Νοέμβριο του 2023, χιλιάδες διπλωμάτες, πολιτικοί, επιστήμονες, επιχειρηματίες, λομπίστες και δημοσιογράφοι έφτασαν στο Ντουμάλ για την COP28, αγανάκτησαν όταν πληροφορήθηκαν την απόφαση των ΗΑΕ να διορίσουν τον Σουλτάνο αλ-Τζαμπερ, ιδιοκτήτη της πετρελαϊκής εταιρείας του Άμπου Ντάμι, ADNOC, ως πρόεδρο της COP.

Όμως η COP28 τελείωσε τον Δεκέμβριο με ένα σημαντικό, αν και συμβολικό, βήμα προς τα εμπρός. Το τελικό ανακοινωθέν της καλούσε τις χώρες του κόσμου να συμβάλουν σε μια μετάβαση «μακριά από τα ορυκτά καύσιμα στα ενεργειακά συστήματα... επιταχύνοντας τη δράση σε αυτή την κρίσιμη δεκαετία, ώστε να επιτευχθεί το καθαρό μηδέν έως το 2050».

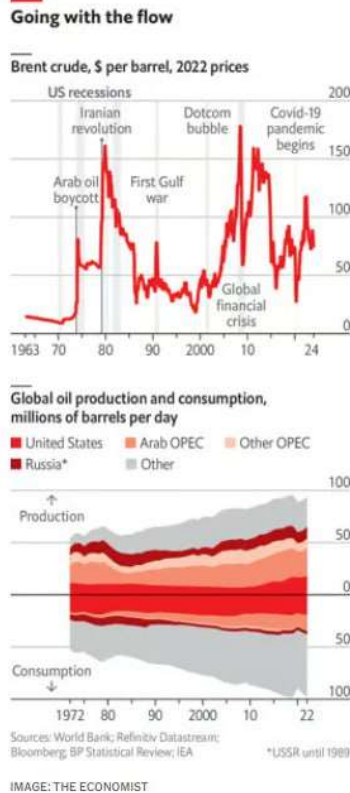
Συνέχεια...

Τον Οκτώβριο του 1973, πριν ο ΟΠΕΚ επιβάλει το εμπόργκο του, ένα βαρέλι πετρελαίου κόστιζε λίγο περισσότερο από 3 δολάρια. Μέχρι τον Μάρτιο του 1974 το βαρέλι κόστιζε 13 δολάρια

Το να «καίεις σε κάτω» σημαίνει ότι δεν είναι απαραίτητο να το πράξεις. Το να «συνεισφέρεις», δε σημαίνει επίσης ότι το επιδιώκεις ολόψυχα. Η «μετάβαση» δεν είναι η «σταδιακή κατάργηση» που θα προτιμούσαν πολλοί από τους αντιπροσώπους. Με όλους αυτούς τους τρόπους, η συμφωνία δε σημαίνει και ιδιαίτερα πράγματα για πολλούς. Ωστόσο, σηματοδότησε μια ιστορική καμπή στις διαπραγματεύσεις για το κλίμα: μια δήλωση από την καρδιά του πετρελαϊκού κατεστημένου ότι η ζήτηση για τον καθοριστικό πόρο του 20ού αιώνα πρέπει να αρχίσει να μειώνεται. Αν και «δεν γυρίσαμε σελίδα στην εποχή των ορυκτών καυσίμων στο Ντουμπάι», είπε στη συνέχεια ο Simon Stiell, επικεφαλής της γραμματείας του unffcc, «αυτό το αποτέλεσμα είναι η αρχή του τέλους».

Εάν αυτό είναι αλήθεια, δεν είναι απαραίτητα σε μειονεκτική θέση τα ΗΑΕ. Η χώρα βλέπει τον εαυτό της να μπορεί να συνεχίσει μέχρι το τέλος του τέλους, αν χρειαστεί. Τα καλύτερα αποθέματα γύρω από τον Περσικό Κόλπο είναι τεράστια και σχετικά φθηνά στην εκμετάλλευση. Επιπλέον, ως επί το πλείστον, οι δραστηριότητες παραγωγής τους δεν εκπέμπουν από μόνες τους τόσο πολύ διοξείδιο του άνθρακα όσο η παραγωγή πετρελαίου σε άλλα μέρη. Αν ο κόσμος θα μειώσει την εξάρτησή του από το πετρέλαιο, θα εγκαταλείψει πρώτα τους παραγωγούς υψηλότερου κόστους.

Αλλά η μετάβαση εξακολουθεί να σημαίνει μια αλλαγή στη θεμελιώδη δυναμική της βιομηχανίας πετρελαίου, που τη διαμόρφωσε και τη σχέση της με την παγκόσμια οικονομία εδώ και 50 χρόνια. Τον Οκτώβριο του 1973, εξαγριωμένα από την υποστήριξη της Αμερικής προς το Ισραήλ στον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ, τα κράτη του Κόλπου στο ΟΠΕΚ έθεσαν εμπόργκο στις πωλήσεις στην Αμερική και τους συμμάχους της. Πριν από αυτό το εμπόργκο ένα βαρέλι πετρελαίου κόστιζε λίγο περισσότερο από 3 δολάρια. Μέχρι τον Μάρτιο του 1974 κόστιζε 13 δολάρια. Πριν από το εμπόργκο η τιμή του πετρελαίου ήταν σταθερή για δεκαετίες. Από το 1973 ήταν επίμονα, μερικές φορές εντυπωσιακά, ασταθής (βλ. διάγραμμα)

«Είναι δύσκολο να υπερεκτιμηθεί το σοκ στην αμερικανική ψυχή από τη φαινομενικά εν μία νυκτί εκτίναξη των τιμών, τα πρατήρια που ξέμειναν από καύσιμα και οι μεγάλες ουρές», λέει ο Jason Bordoff, ειδικός στην ενεργειακή πολιτική, ο οποίος θυμάται ότι το βενζινοδίκιο του πατέρα του στο Μπρούκλιν εκείνη την περίοδο είχε πολιορκηθεί από εξοργισμένους πελάτες. Τώρα, όντας επικεφαλής του Κέντρου Παγκόσμιας Ενεργειακής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, παραμένει πεπεισμένος ότι το πετρελαϊκό σοκ του 1973 και ο διάδοχός του, το σοκ που ακολούθησε την ιρανική επανάσταση του 1979, «κλαίσιονε την ενεργειακή πολιτική για μισό αιώνα».

Η δεκαετία του 1970 έδειξε ποια σοκ μπορούν να επιφέρουν στον εφοδιασμό πετρελαίου μια σειρά οικονομικών, πολιτικών και γεωπολιτικών επιπτώσεων. Στις ανεπτυγμένες χώρες οι αυξήσεις των τιμών και οι αντιδράσεις της κεντρικής τράπεζας σε αυτές εκτόξευσαν τον πληθωρισμό και κατέπνιξαν την οικονομία. Αυτό δημιούργησε το σκηνικό για την άνοδο των πολιτικών της ελεύθερης αγοράς όπως η Μάργκαρετ Θάτσερ και ο Ρόναλντ Ρίγκαν στα χρόνια που ακολούθησαν.

Επειδή πολλές από τις χώρες του ΟΠΕΚ είχαν ελάχιστα να επενδύσουν στο εσωτερικό τους, τα «πετροδολάρια» στα οποία τραβούσαν κατέληξαν να επενδύσουν σε διεθνείς τράπεζες, με αποτέλεσμα να επιθυμούν να δανειστούν. Οι αναπτυσσόμενες χώρες, που επιθυμούσαν να δανειστούν, είδαν το χρέος τους να αυξάνεται γρήγορα. Το ΑΝΤ υπολογίζει ότι 100 αναπτυσσόμενες χώρες είδαν το εξωτερικό τους χρέος να αυξάνεται κατά 150% μεταξύ 1973 και 1977. Το σοκ του 1979 στη συνέχεια εκτόξευσε τα επιτόκια στα ύψη, πυροδοτώντας την τριτοκοσμική κρίση χρέους της δεκαετίας του 1980 – που μερικές φορές ονομάζεται η χαμηνή δεκαετία της διεθνούς ανάπτυξης.

Απολογισμός 50 ετών

Πενήντα χρόνια μετά είναι συχνά μια καλή στιγμή για να κοιτάξουμε πίσω σε μια ριζική αλλαγή. Ταίριαζει καλά με μια ανθρώπινη διάρκεια ζωής. Επιτρέπει στους ανθρώπους που γεννήθηκαν μετά την αλλαγή να κατανοήσουν καλύτερα τι είναι το ιδιαίτερο για τον κόσμο που γνώρισαν πάντα, τι είναι απαραίτητο και τι ενδεχόμενο. Εκείνοι προς το τέλος της ζωής μπορούν να παρέχουν από πρώτο χέρι αφηγήσεις της αλλαγής και τον συνεπειών της.

Αυτός θα ήταν αρκετός λόγος για να κάνουμε έναν απολογισμό του κόσμου που δημιούργησε το πετρελαϊκό σοκ του 1973. Αλλά η στροφή που αναγνωρίστηκε στο Ντουμπάι τον περασμένο Δεκέμβριο καθιστά το έργο πιο επίγειο. Η αγορά πετρελαίου μετά το 1973 ήταν πάντα μια διαμάχη μεταξύ του ρυθμού με τον οποίο η προσφορά —σποραδικά συντονισμένη από τον ΟΠΕΚ— και η ζήτηση αυξήθηκαν. Σε έναν κόσμο περιορισμένο από το κλίμα, αυτή η ανάπτυξη πρέπει να σταματήσει.

Τα ερωτήματα του παρελθόντος – από πού θα προέλθει η νέα προσφορά και πόσο ασφαλής θα είναι – περιπλέκονται περαιτέρω από νέες ανησυχίες: ποιος θα σταματήσει να προμηθεύει και τι επιπτώσεις θα έχει αυτό. Όταν η ζήτηση αυξάνεται, η υπερεκτίμηση της τάσης μπορεί να οδηγήσει σε υπερεπενδύσεις. Όταν η ζήτηση μειώνεται, η υποεπένδυση μπορεί να είναι μεγαλύτερος κίνδυνος.

Αυτή η ειδική έκθεση θα αξιολογήσει τον τρόπο με τον οποίο οι καταναλωτές πετρελαίου θα μπορούσαν να ζητήσουν λιγότερα και τα αποτελέσματα που αναμένεται να έχει αυτή η αλλαγή τόσο στον ΟΠΕΚ όσο και στις μεγάλες εταιρείες πετρελαίου της Δύσης. Πρώτα, όμως, θα εξετάσουμε πόσο πιο ανθεκτικός έχει γίνει ο κόσμος του πετρελαίου σε ανατροπές από τα σοκ της δεκαετίας του 1970.

Πηγή: The Economist, Ο.Τ.